

Tíðargrein

Íslendska fyrirmyndin

Løtan á trappuni í Vágsbotni í góðveðrinum týskvöldið, tá ið íslenska landsliðið í fótíbólti megnaði javnleik ímóti Portugal, var serlig. Eini 500 føroyingar og nógvir útlendingar eisini stóðu saman um Ísland og fagnaðu stórliga bæði málinum og endaliga úrslitinum. Eg ivist onga løtu í, at onnur hava gjørt tað sama heima í stovunum

Tað er í sjálvum sær eitt satt bragd, at íslendingar eru við í EM-endaspæli á fyrsta sinni nakrantíð. Og javnleikurin í Saint-Étienne ímóti einum á pappirinum nógv betri liði vísir greitt, at Ísland megnar tað ógjørliga, og at liðið ætlar sær meira enn bara at vera við.

Hvussu leikur fer komandi vikurnar í Fraklandi, fáa vit at síggja. Men vit kunnu longu nú staðfesta, at íslensku garparnir í fyrsta dystinum vardu væl og høvdu ein framúr stríðsvilja.

Og eg kann ikki annað enn hugsa, at hetta er ein einastandandi fyrirmynd at hava. Tí hugburðurin er serstakur – bæði í undankappingini, sum tryggjaði Íslandi plássíð í endaspælinum og órædda spælið ímóti Portugal. Á vøllinum díkja teir á og smæðast ikki burtur.

Tað sama kann verða sagt um landið uttan fyri leikvøllin.

Tá ið íslendingar tóku ræði á egnum viðurskiftum í 1944, var Ísland fátækasta landið í Evropa. Men fólkíð vildi evna til framtíðina á egnari grund, og soleiðis bleiv tað. Tað er als ikki vist, at íslendingar høvdu verið ríkari, atkvøddu teir ímóti sjálvstøðu. Forseti Íslands seinastu tjúgu árin, Ólafur Ragnar Grímsson, hevur sjálvur sagt, at øll skapandi megi hevði avgerandi týdning fyri sjálvstøðu Íslands. Hon er góð at hava – eisini tá ið figgjarligar mótbrekkur koma. Og í 2008 skolaði ógvislig kreppa inn yvir landið. Svára kreppan fekk íslendingar at hugsa nýtt og at berjast. Ferðavinnan er vaksin við

rúkandi ferð – kanska ov skjótt – men hon er vorðin eitt nýtt bein hjá íslendingum at standa á. Á so nógvum mótum hava íslendingar grundleggjandi álit á egnum mátti og megi. Teir koma uppundan aftur.

Kreppa

Nógvir føroyingar hugsa áleið soleiðis, tá ið teir eru í Íslandi: »Hetta áttu vit at gjørt í Føroyum, hví hava vit ikki hetta í Føroyum? Hetta mugu vit hava í Føroyum!«. Løgið onkursvegna, tí ert tú í øðrum londum, kennist íblásturin ikki so beinleiðis. Kanska er tað bara tí, vit líkast so mikið nóg, hóast londini eisini eru ymisk.

Íblásturin kann vera so nógvur; smáir handlar í miðbýnum, árliga aðalorðaskiftið um dagstovnaðikið í Altinginum og frískar rávørur úr egnum umhvørvi hugsaðar á nýggjan hátt.

Men so var tað kreppan í Íslandi, sum grammleikin í bankavinnuni slóðaði fyri – var tað góður íblástur? Nei, tað haldi eg ikki. Kortini vistu sjónvarpssendingarnar um skrædlið í Eik týðiliga, at tað ikki var íslenska ávirkanin á føroyska bankakervið, sum koppaði gamla Eik, men snildir danskarar.

Jú, kreppan rakti meinari í Íslandi enn í so nógvum øðrum londum. Men íslendingar komu skjótt fyri seg aftur. Á sama hátt sum týskvöldið, tá ið 28 ára gamli Birkir Bjarnason svaraði aftur, eftir at Portugal hevði lagt seg á odda í fótíbóltsdystinum. Og soleiðis dragast tey í Portugal og øðrum londum sunnanfyri enn við høgt arbeiðsloysi, ovurstóra

uttanlandsskuld og undirskot á figgjarlógini. Eingin beinleiðis samanhangur við fótíbóltin, men tað sítast ikki, at smá lond eru fimari og eru skjótari at reisa seg aftur eftir eitthvørt hóttafall. Í so máta er ein ávísur samanhangur.

Fyrirmyndin

Vit reistu okkum eisini aftur eftir kreppuna í nítiárunum og aftur nú fyri nøkrum árum síðani. Men kortini er ein stórur munur. Eg havi hug at vísa til tvær myndir, sum sýna, hvussu ymiskt seinasta kreppan ávirkaði fólkatalið í ávikavíst Íslandi og Føroyum.

Lat tað beinanvegin verða sagt, at kreppan í Íslandi í 2008 leyp munandi størri skelk á landið og var nógva ferðir verri enn alheims figgjakreppan, sum eisini rakti í Føroyum um sama mundi.

Kortini sæst ein greiður munur landanna millum. Í 2010 var ein pikkalítil afturgongd í fólkatalinum í Íslandi. Og tað var tað. Tað vóru serliga polakkar og onnur, sum fluttu aftur til heimlandið eftir arbeiðsørindi í Íslandi. Sjálvandi fluttu íslendingar eisini av landinum. Men bera vit so støðuna saman við hana í Føroyum, so sæst, at fólkatalið minkaði í Føroyum fyra ár á rað. Og tað er av sonnum undrunarvert.

Tá ið arbeiðsloysið var upp á tað mesta í Føroyum um árs-skiftið 2010/2011, leitaðu góð sjeyprosent eftir arbeiði. Í Íslandi var arbeiðsloysið javnt oman fyri sjeyprosent í nærum trý samfull ár.

Kreppan í Føroyum var ikki ógvislig, men bilasølan minkaði, og tað gjørdi eftirspurningurin eftir

handverkarum og arbeiðsmegi annars eisini. Í Íslandi steðgaði alt upp. Handverkararnir sleptu amboðunum frá degi til dags, og tey fluttu í 2010 fleiri bilar av landinum enn til landið. Og her er altso talan um land, sum ikki framleiðir so mikið sum ein bil. Tað sigur ikki lítið um kreppuna har.

Hví hesin munurin er so sjónligur, ja, tann spurningurin er ikki einfaldur at svara. Men vit kunnu læra av íslenska vinnaralyndinum, sum vit eisini sóu á leikvøllinum í Saint-Étienne týskvöldið. Og so er Ísland annars eitt sjálvstøðugt land. Tað lívgar sjálvsálitið. Enn eru vit ikki komin í fasta legu sum tjóð. Men tá ið hetta skjótt hendir, fer tað at troka burtur afturhaldið og stimbra nógva skapandi megi. Tað eri eg sannførdur um. Heldur enn at flyta í onnur lond eftir móguleikum, verða fólk boðin til Føroya at taka lut. Í roynd og veru einastandandi spennandi at búgva í einum landi, sum enn hevur hetta eftir at avrika, nú vit eru komin væl inn í ein og tjugundu øld.

Vit verða 50.000 fólk

Í greinini Føroyskt sjálvstøði frá 1927 endurgevur Jørgen Frantz Jacobsen ein íslending, sum hann hevur tosað við. »Tit eru í Føroyum 25.000 menniskju, sum búgva púra avbyrgd, sjógvurin setir mark um tykkum. Hevði tað ikki givið fólkinum eina ómetaliga ábyrgdarkenslu og stimbrað í stórum til at gera eitt megnartak framá, um tað visti, at tað skuldi vera sjálvbjargið?« Tað er hesa hugsan, vit skulu mýkja inn í okk-

ara tilvitan. Jørgen Frantz Jacobsen visti, at sjálvbjargni førir við sær framburð og menning, og at sjálvbjargni birtir hugin hjá fólki at hugsa sjálv. Vantandi sjálvstøða ber hinvegin við sær, at fólksins ábyrgdarkensla viknar.

Nú eru so nærum 90 ár liðin. Og komandi ár verða vit á fyrsta sinni 50.000 fólk í Føroyum. Høvdu vit fylgt ráðunum hjá íslendinginum longu tá, høvdu vit verið meira enn tvífalt so nógvi tali í dag. Fólkatalið í Íslandi er sama tíðarskeið trífaldað. Latið okkum nú siga sum íslendingurin, at framtíðin ikki bara er nakað, sum hendir har úti og ikki viðkemur okkum, men at framtíðina kunnu vit sjálv evna til.

Í Føroyum skulu vit leggja okkum eina við, at ein nýggj tíð tekur til at koma. Vit mugu siga við fólk, hvørji vit eru. Tað er hetta, sum trýstir okkum fram, og tað er hetta, sum ger Føroyar dragandi og fær framsíggin og opin fólk at velja Føroyar.

Áfram

Vit skulu víðari á sama hátt, sum íslendingar á fótíbóltsvøllinum týskvöldið. Teir kastaðu ikki frá sær, men komu aftur inn í dystin. Ein spennandi tíð stendur okkum fyri framman. Vit kunnu skapa eina sjáldsama løtu, sum sjáldan kemur fyri í søguni. Eina løtu, tá ið vit traðka úr tí gamla og inn í tað nýggja. Tá ið eitt tíðarskeið endar og eitt nýtt byrjar.

Í viðførinum við á hesi ferðini eigur Ísland at vera fyrirmynd okkara – sum fótíbóltsslandsliðið teirra var tað í Fraklandi týskvöldið.

